

**MTÜ ARENDUSKODA TEGEVUSPIIRKONNAS
TEOSTATUD KÜSITLUS**

SISUKORD

1. KÜSITLUSE LÄBIVIIMINE.....	3
2. KÜSITLUSE TULEMUSED.....	3
2.1. Küsimustikule vastajad	3
2.2. Elukeskkonna kvaliteeti kõige enam mõjutavad teenused	4
2.3. Millistest kodulähedastest teenustest tunnete puudust, nimetage.....	8
2.4. Millised on peamised probleemid ettevõtluse, puhkemajanduse ja elukeskkonna arengus praegu?	10
2.5. Mida tuleks ettevõtluse, puhkemajanduse ja maapiirkondade arendamise valdkonnas esmajärjekorras ära teha, et tõsta piirkonna konkurentsivõimet? Tooge palun välja mõni idee, mida peate vajalikuks piirkonna arendamisel ning mis võiksid saada rahastatud perioodil 2014–2020.....	12
2.6. Tooge palun välja kuni 10 ideed, mida peate vajalikuks piirkonna arendamisel ning mis võiksid saada rahastatud perioodil 2014-2020.....	15
2.7. Milliste MTÜ Arenduskoja teenustega olete kokku puutunud ja kasutanud ning hinnake oma rahulolu 5-palli skaalal?	19
2.8. Kas peaksid olema veel mõned teenused, mida MTÜ Arenduskoda pakkuda võiks?	24
2.9. Palun nimetage eespool nimetamata teenused, mida oleks vaja Arenduskojas arendada.	24
2.10. Kommentaarid, soovitusel jms.	25
LISA 1. Küsimustik.	27

1. KÜSITLUSE LÄBIVIIMINE

MTÜ Arenduskoda viis läbi oma tegevuspiirkonnas küsitluse perioodil jaanuar-veebruar 2014. aastal. Küsitluse eesmärgiks oli saada sisend MTÜ Arenduskoda uude strateegiaperioodi 2014-2020.

MTÜ Arenduskoda meeskond soovis saada tegevuspiirkonna inimestelt tagasisidet tehtule ning viis selleks interneti keskkonnas läbi küsitluse. Küsimustik saadeti MTÜ Arenduskoda liikmetele ja projektitaotlejatele. Küsimustikule sai vastata 3 nädala jooksul.

Küsimustiku koostas konsultant Tiina Vilu. Küsimustikus oli 12 küsimust, sealhulgas nii ette antud vastusevariantide kui ka lahtiste vastustega. Seejuures oli ka ette antud vastusevariantide juures võimalik oma vastust kommenteerida.

Kasutatud küsimustik on esitatud käesoleva kokkuvõtte lisan. Kokkuvõtte küsitlusest koostas OÜ Europroject Management konsultant Tiina Vilu.

2. KÜSITLUSE TULEMUSED

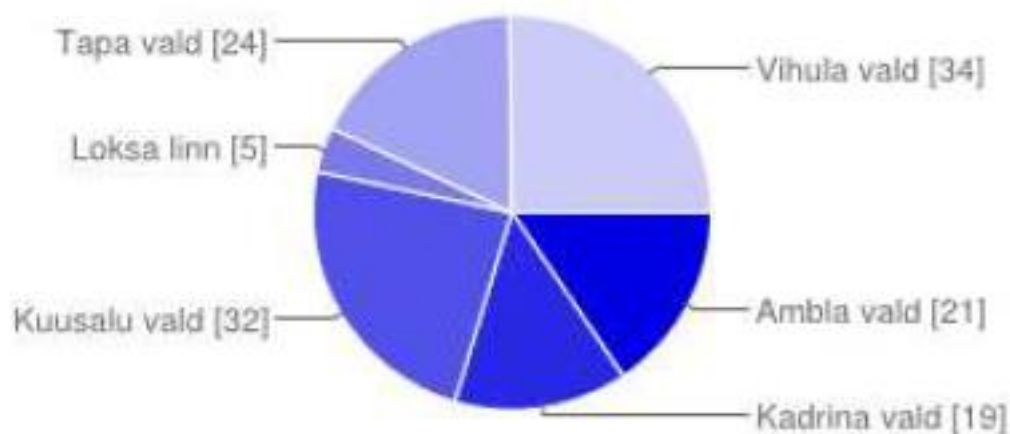
2.1. Küsimustikule vastajad

Küsimustik saadeti laiali nii MTÜ Arenduskoda liikmetele kui ka projektitaotlusi esitajatele.

Vastuseid laekus 135 inimeselt.

Küsimustiku esimeses osas paluti esitada oma nimi ja määratleda, millisest omavalitsusest vastaja oli. Omavalitsuste lõikes jaotusid vastajad vastavalt joonisel 1 toodule. Enam oli vastajaid Kuusalu ja Vihula vallast, keskmiselt Tapa, Ambla ja Kadrina vallast ning vähem Loksa linnast.

Omavalitsus

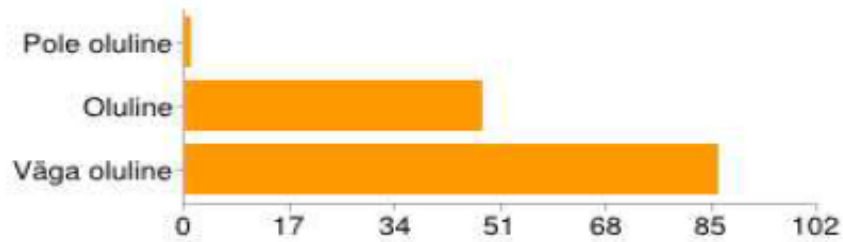

Vanuseline jaotus vastajate vahel oli alljärgnev: Kuni 24 aastat 1 (1%); 25–39 aastat 33 (24%); 40–62 aastat 94 (70%).

2.2. Elukeskkonna kvaliteeti kõige enam mõjutavad teenused

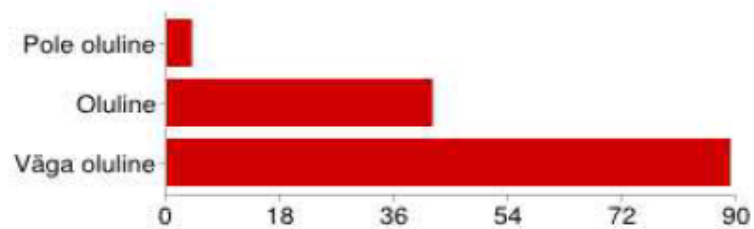
Siin oli ette antud terve rida mõjureid ning pidi määratlema nende olulisust.

1. Turvateenuse olemasolu piirkonnas

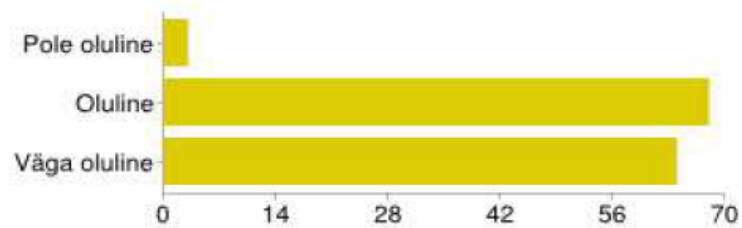
Pole oluline 1	1%
Oluline 48	36%
Väga oluline 86	64%

2. Kvaliteetsete töökohtade olemasolu

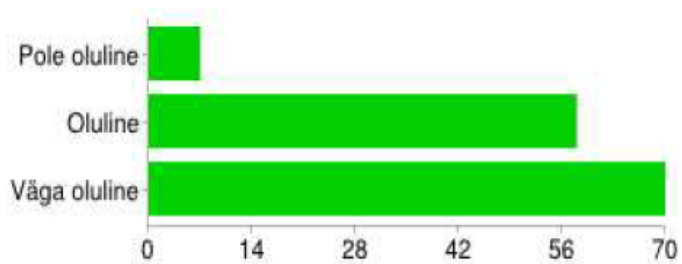
Pole oluline 4	3%
Oluline 42	31%
Väga oluline 89	66%

3. Esmatarbekaupade kättesaadavus

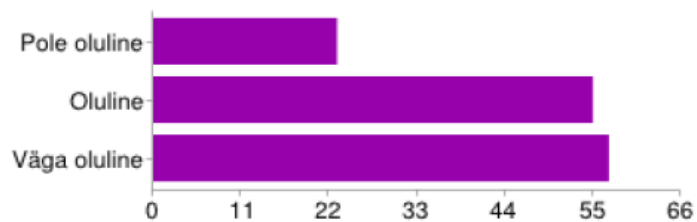
Pole oluline 3	2%
Oluline 68	50%
Väga oluline 64	47%

4. Hea transpordiühendus, ühistransport

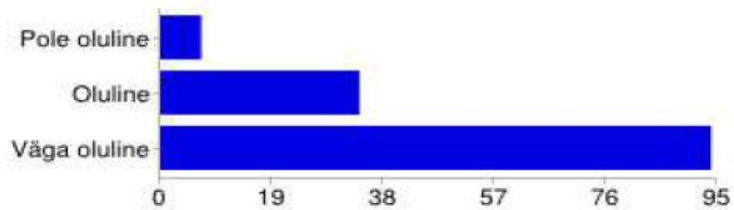
Pole oluline 7 5%
Oluline 58 43%
Väga oluline 70 52%

5. Lastehoid

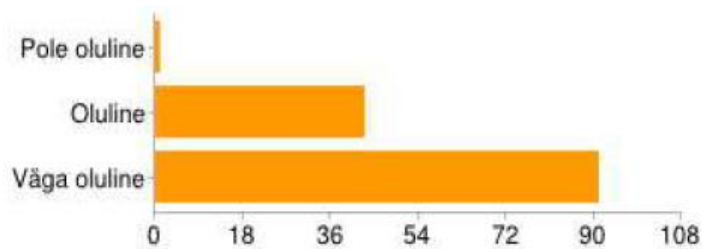
Pole oluline 23 17%
Oluline 55 41%
Väga oluline 57 42%

6. Kooliharidus (alg-, põhi- ja üldharidus)

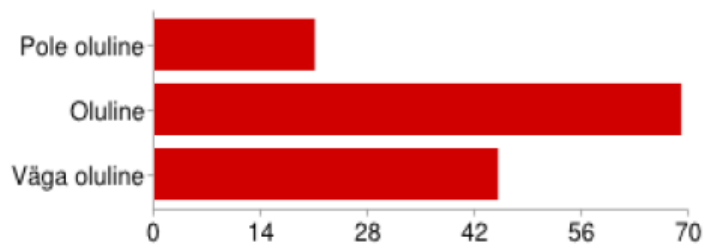
Pole oluline 7 5%
Oluline 34 25%
Väga oluline 94 70%

7. Perearsti teenus

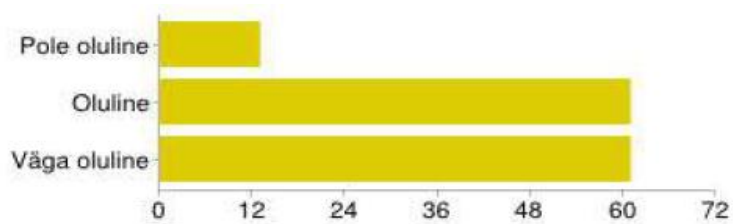
Pole oluline 1 1%
Oluline 43 32%
Väga oluline 91 67%

8. Ravimimüük

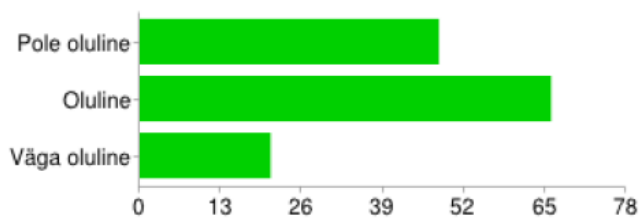
Pole oluline	21	16%
Oluline	69	51%
Väga oluline	45	33%

9. Seltsimaja (kogukonna keskus)

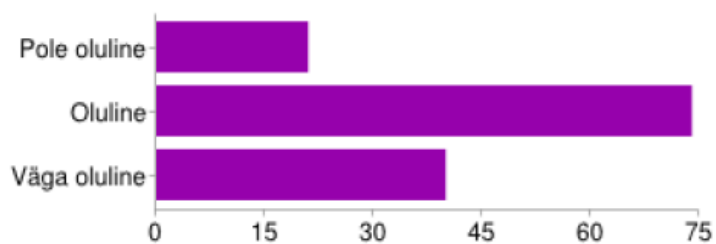
Pole oluline	13	10%
Oluline	61	45%
Väga oluline	61	45%

10. Päevakeskus

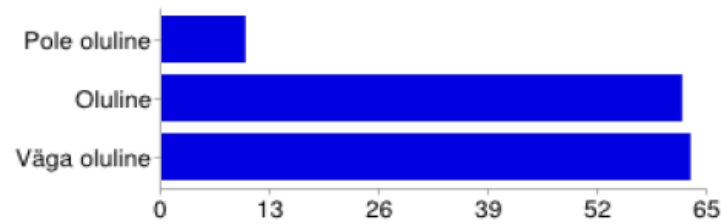
Pole oluline	48	36%
Oluline	66	49%
Väga oluline	21	16%

11. Raamatukogu

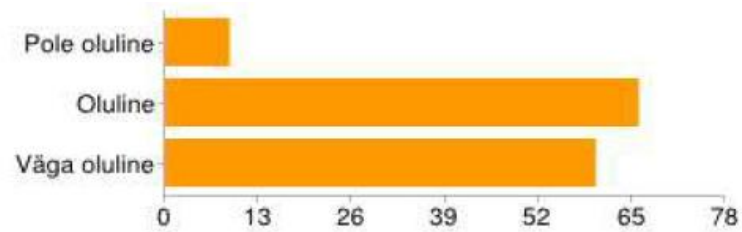
Pole oluline	21	16%
Oluline	74	55%
Väga oluline	40	30%

12. Sportimisvõimalused

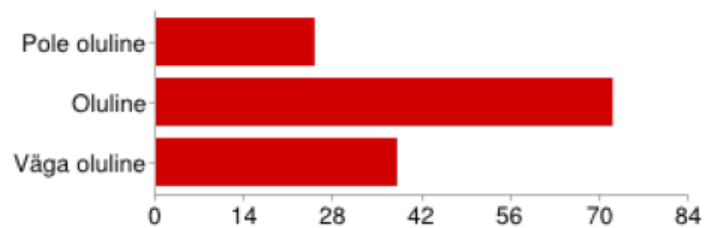
Pole oluline	10	7%
Oluline	62	46%
Väga oluline	63	47%

13. Huvialaringid erinevatele vanustele

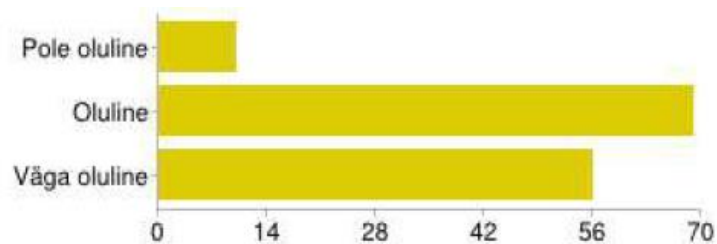
Pole oluline	9	7%
Oluline	66	49%
Väga oluline	60	44%

14. Ümber- ja täiendkoolituse võimalused

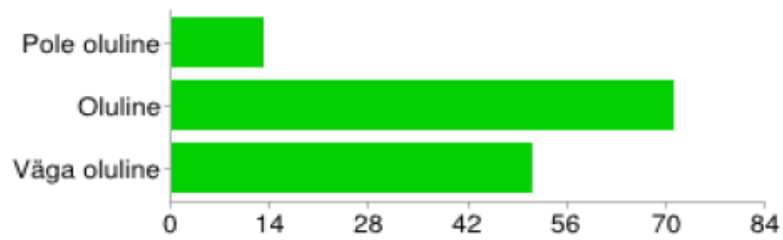
Pole oluline	25	19%
Oluline	72	53%
Väga oluline	38	28%

15. Toimiv noorsootöö

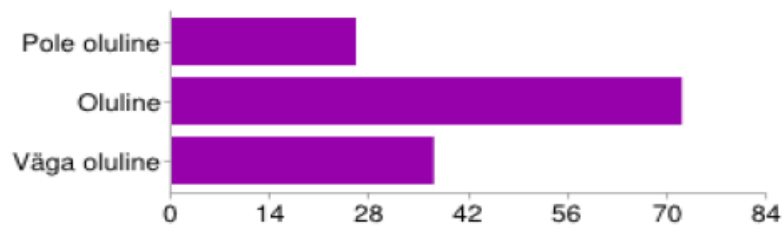
Pole oluline	10	7%
Oluline	69	51%
Väga oluline	56	41%

16. Postiteenus

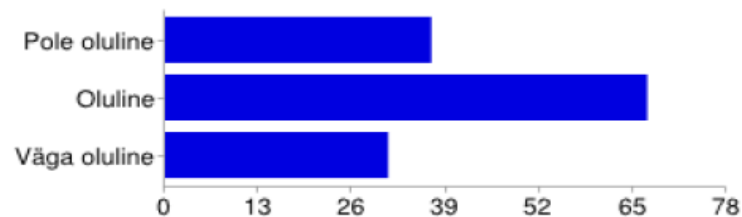
Pole oluline	13	10%
Oluline	71	53%
Väga oluline	51	38%

17. Pangateenus

Pole oluline	26	19%
Oluline	72	53%
Väga oluline	37	27%

18. Hooldekodu

Pole oluline	37	27%
Oluline	67	50%
Väga oluline	31	23%

2.3. Millistest kodulähedastest teenustest tunnete puudust, nimetage.

- *Kõik enamvähem.*
- *Korralikud majutusasutused.*
- *Toitlustusasutusi on vähe, puudub valikuvõimalus.*
- *väga on puudu Kuusalu vallas asuvast hooldekodust (olemasolevas on 10 kohta ja järjekord täiesti mõttetu).*
- *Kuna vaja sageli kasutada pangateenuseid, siis on lähima pangakontori asukoht pealinnas ka tülikas aga eks selle paneb ju turg paika.*
- *Ühistranspordi teenusega ei ole põhjust rahul olla, sest on liiga aeglane ja harv.*

- Kvaliteetseid töökohti ka ei ole piirkonnas - palgad on liiga madalad ja tööl tuleb käia pealinnas.
- Paljud piirkonna elanikud tunnevad puudu autolavkast ja on minu poole selle ettepanekuga pöördunud.
- Rahul ei saa olla ka lasteaiateenusega meie lähimas tömbekeskuses Loksal.
- turvateenus
- Täienduskoolituse võimalused
- Korralik mustkattega tee, kiire internet, korrastatud elukeskkond.
- Elu voolab aastaid muutumatult kui mitte arvestada veevärgi uuendamist.
- Keeleõppe võimalused puuduvad, vene keelt õpetatakse alates alles alates 6. klassist (?!).
- Puuduvad lastele käsitööd õpetatavad ringid/kursused nagu poiste käsitöö - metallitöö, puutöö, robootika, elektroonika jms, ehkki ruumid, vahendid on olemas.
- Pikapäevarühmade töö vajab ümberkorraldusi, et lapsed ei istuks kaks tundi ja vaataks multikaid sellel ajal kui hästi tasustatud pedagoog oma asjadega tegeleb, vaid lapsi õpetataks, neile pakutaks aktiivset tegevust, mängu jms, milleks sobib suurepäraselt kooli huvitegevuse juht. Mõneski vallas on seda teed mindud ja edukalt.
- Laste päevahoid (päevakeskus) koos laste huvitegevusega.
- Politsei liiklusturvalisuse ja üldise turvatunde tagaja ja edendajana.
- Toidukauplus, esmatarbekaubad.
- Päästeteenused
- Töökohad
- Nõrk on IT kiire ja kvaliteetne teenus, Interneti püsühendus
- Sanitaartehnilisi (remondi) teenuseid pakkuv ettevõtte
- Puudub avalik saun
- Puudub korralik päevakeskus, kus sotsiaalselt ja vanuseliselt erinevad inimgrupid saavad päeval läbi astuda, lehti sirvida, odavalt suppi süüa ja suhelda.
- Sportimisvõimalustest, kergliiklusteedest, ujulast on puudus.
- Perearstindus ja kiirabi-sõna otseses mõttes täiesti puudulik.
- külade hooldus,
- keskkonnakaitse tõhustamine
- kutsehariduse õppe puudumine
- Noortele tasuta huviharidus
- Käsitöökoda, turismimagnetina
- Puhkeala supluskohaga
- Pesupesemise teenus.
- Kodumasinade remont.
- Autode ja mehhanismide remont.
- Puudub seltsimaja.
- Apteegi puudumine.
- Pakutud võiks olla rohkem erinevaid koolitusi, enesetäiendamise võimalusi.
- Puudust hetkel ei tunne, suurem osa olemasolevatest on toimekohas olemas. Pigem on mure rahvastiku vähenemise osas, et neid teenuseid, mis on juba olemas, hakatakse kaotama, see võib tähendada omakorda rahva vähenemise kiiruse kasvu.
- Ettevõtlus rannapiirkonnas on väike.
- Mitmekülgne ja toimiv kultuurielu, erinevate taidlemisrühmade olemasolu. Sisuline tegevus küla- ja seltsimajades.
- Heade ja kvalifitseeritud juhendajate puudumine (nt rahvatants, laulukoor).
- Juuksuriteenus (pole sobivaid tingimusi?!!!)
- Toimivad sadamad koos vastavate teenustega
- Raviteenused - hambaravi
- Töökohaga seoses tuleb tunnistada, et puudus on teenustest, mis oleks seotud toimetulekuraskustes peredega ja erivajadusega lastega seotud peredega.
- Koduste üksikute vanainimeste abistamise teenus. Lapsed (kui need ka on), elavad tihti kaugel ja ei suuda käia pidevalt abistamas.
- pangabuss käib ebasobivatel aegadel (töö ajal, kasutada seda teenust ei saa); sidejaoskond on avatud aegadel, mil seda kasutada ei saa või nõuab suurt kombineerimist;
- motiveeritud ja tänapäevaste lähenemistega õpetajatega koolihariduse pakkumine;
- kohaliku toidutoorme mugav kättesaadavus- kas ühest kohast kõik asjad või otse koju.
- Toimiv noorsootöö, eriti suveperioodil ja eriti mitte eestlaste hulgas.

2.4. Millised on peamised probleemid ettevõtluse, puhkemajanduse ja elukeskkonna arengus praegu?

Siit loendina saabunud vastused:

- *Stagneerunud ja politiseeritud võim riigis. Puudub stabiilsus.*
- *Ettevõtluse puhul peab olema tehtud õige valik ja olema tahtmine asja vedada ning võtta vastutus.*
- *Aeglane internetiühendus, mis raskendab kvaliteetse seminariteenuse pakkumist.*
- *Üldine heakord ja ääremaale omane elumajade ja põllumajandushoonete ahervaremed mis tekitavad alati väliskülalistes hulga küsimusi: Miks ei korrasta hoonete omanikud oma elumaju vaid lasevad neil laguneda.*
- *Elanikkonnavähesus*
- *Ideede puudus üldiselt ja koostöö tegemise puudumine.*
- *Ei ole ettevõtlikke inimesi.*
- *Puudulik tänavavalgustus.*
- *Elektrivarustuse tarnekindlus on madal (pidevad elektririkked).*
- *Liiklusturvalisus on madal, Maanteeamet ja politsei ei suuda ja ei taha panustada liikluse turvalisemaks muutmisesse, kuigi see ei nõua suuri investeeringuid, vaid pigem probleemide teadvustamist ning järkjärgulist lahendamist.*
- *Lahemaa rahvusparki piirangute tõttu on noortel peredel raske endale rannaküladesse elamist leida või ise kodu ehitada, mis tõttu kolitakse mujale (või ei tulla peale õpinguid tagasi kodukülla).*
- *Ettevõtte areng nõuab investeeringuid - keeruline leida erinevatest allikatest rahastamisevõimalusi. Võiks teha väiksematele ettevõtjatele infopäevi, kus saab ülevate kellele, kui palju, kes kvalifitseerub jne. Mitte ainult PRIA, vaid ka EAS ja erinevad fondid - ka sealt antavad võimalused tuleb ära kasutada.*
- *Ajalooline alevisüda on kasutamata ja kehvast olukorras.*
- *Ettevõtjal on mingil moel keeruline, kuna EL nõuded erinevate teenuste osutamiseks on väga keeruliseks aetud ja täitmine vajab suuri kulutusi jm. energiat.*
- *Klientide vähesus, s.t inimeste elatustase on siiski vähene, eriti maapiirkonnas.*
- *Ettevõtlike inimeste toetamine ettevõtluse alustamisel*
- *Puudub piirkonna ettevõtjatest ja teenustest ülevaade*
- *Ei tea mida on toetatud ja mis on saanud toetuse saajatest, millist teenust pakutakse*
- *Vähene tööjõud*
- *Teede olukord. Meil on palju atraktiivseid kohti, kuhu lihtsalt ei pääse korralikult juurde.*
- *Investeeringute tasuvus ja demograafilised probleemid.*
- *Rohkem keskendumine ettevõtlusele, mis parandab kohalikku elukeskkonda ning annab ka tööd. Probleem, et meil on kõik hooajaline, aktiivne ettevõtlus toimib ainult suvisel ajal.*
- *Väike turg.*
- *Kvalifitseeritud tööjõu nappus.*
- *Hoonestusse investeerimine on riskantne, sest ebaõnnestumisel on järelturg minimaalne või puudub sootusk.*
- *Vähene info kohalike ettevõtete kohta ja nende tööjõu vajaduste/võimaluste kohta.*
- *Tunnen puudust eraettevõtluse nõustamisest. Paljud tegijad ei oska end müüa - ruumid ja võimalused külaliste jaoks on väga vahvad, kuid seda ei osata ette esitleda ja sellega klienti kutsuda.*
- *puhkemajanduse elavdamiseks puuduvad head infokanalid välistele küllastajatele. See omakorda aitaks ka vastava valdkonna ettevõtlust elavdada.*
- *Lahemaa piirkonnas ei ole suudetud kasutada ära oma geograafilist (mereäärset) soodsat positsiooni turisminduses. Igas mereäärses vallas peaks olema oma väikesadam koos vajaliku ja kaasaegse infrastruktuuriga ja see sadam peaks olema KOV hallata, mitte era kätes.*
- *Ettevõtlus maal on tänu riigi maksupoliitikale praktiliselt võimatu. puhkemajandusele ja turismile seab piirangud ette nii Lahemaa rahvuspark, kui keskkonnaamet: Näide: Vihasso küla asub Loobu jõe kaldal, aga kala püük on keelatud nii jõest, kui ka Eru lahest.*
- *Puudub turismiinfopunkt, ettevõtjate varustamine infomaterjalidega. Võsul asuvad nn ajaloolised viidad ainult eesti keeles, aga ammu liigub siin eriti suvehooajal rohkem välisuriste.*
- *Toetused on orienteeritud suurtele ja keskmistele ettevõtetele. Maal on väga oluline väike- ja mikroettevõtluse toetus (pereettevõtted, talud), see peaks olema regionaalarengu prioriteet. Inimesed peavad endaga ise hakkama saama, nad ei peaks võtma suuri riske, aga seda neilt praegu kahjuks oodatakse. Pereettevõtetele peaks looma maapiirkonnas turule sisenemiseks võimalikult madalad*

- barjäärid, seda eriti toidutootmises, toitlustuses jm teenindussektoris. Väikeettevõttel ei ole võimalik teha investeringuid äri edendamiseks*
- *Kuusalu vallas puudub koduloomade tapamaja, liha käitlemise võimalus, külmkamber, tükeldamine, pakendamine, kaalumine ja säilitamine*
  - *Ettevõtluse peamised probleemid on kvaliteetse, kohusetundliku tööjõu puudus.*
  - *Mereäärsete supluskohtade räämasus.(pole tualette, riietuskabiine, lastele atraksioone)*
  - *Ühisturundus puudub*
  - *Seltsimaja puudumine.*
  - *Vaja oleks natuke täiendada kohaliku transpordivõrgustikku kohaliku transpordi osas just busside näol, et inimesed saaksid õhtuti huvitegevustega tegeleda ja üritustel käia, oluline on see just teatud aegadel nädalavahetustel ja suurürituste ajal. Seni oleme kasutanud ka ajutise bussiteenuse tellimist, mis mõningal juhul tasub end ära, et seda võiks ka erasektor pakkuda, ürituse korraldajal on see alati lisakulu.*
  - *Ettevõtluse osas võiks olla noortele või noortega tegeleda tahtvate ettevõtete soodustused, toetused, et noor jääks KOV-i ja et ta saaks mingisugusegi töökogemuse omast kodust enne, kui siit lahkub (nt töölaagrid, projektlagrid). Siis ta väärtustab seda kohta rohkem, kus elab, tal tekib tahtmine siia tagasi tulla peale kooli lõpetamist.*
  - *Loksa kaunis rannapiirkond on jäänud turismiärist välja. Loksa elukeskkond ei toeta uute ettevõtete rajamist - turvalisuse küsimus eelkõige. Ettevõtluses on peamiseks probleemiks kvalifitseeritud tööjõu puudus ning olemasoleva tööjõu vähene motiveeritus.*
  - *Hooldamata maa on nagu tõrvatilgaks meepotis. Paljud RMK alad on risti-rästi mahalangenud puid täis, metsateed läbimatu, võssa kasvanud krundid, roostunud rannaalad. Kuidagi võiks soodustada seda, et külaselts või aktiivsed inimesed oma ümbruse riigimaad saaksid hooldada ja korras hoida, kasvõi talgute korras, räägitakse palju vaadete avamisest aga kuidas see realselt välja näeks.*
  - *Puudub motivatsioon ja materiaalne baas ettevõtet alustada. Vähene oskus leida üles olemasolevaid vahendeid, toetusi jne*
  - *Elukeskkond: kohalik omavalitsus peaks rohkem (rahaliselt) väärtustama töötajat, kiriku esindajana arvan, kui ka pühakojad arvatakse olulisteks objektideks (ka rahastamisel) on need ka olulised turismi- ja vaatamisväärsused, kontserdipaigad rääkimata inimeste sisemistest vajadustest.*
  - *Vallas uute töökohtade loomisele suunatud tegevustega ei tegeleta piisavalt (ühendused, KOV, ettevõtjad jne).*
  - *Elanikkonna üldine vaesus, seega ostujõulise tarbija puudumine.*
  - *Piirkonna ettevõtjate vähene koostöö.*
  - *Korralduse vähene efektiivsus.*
  - *Piirkonna sisese koostöö ja ühtsete eesmärkide puudumine erinevate ettevõtjate ja MTÜ-de vahel.*
  - *Vähene info- ja kogemuste vahetamine, puuduvad ümarlauad.*
  - *Ideede puudus, raha puudus, teostajate vähene motiveeritus*
  - *puudub Kadrina kandi ajalugu kajastav muuseum; -pärandit hoidvad ja tutvustavad projektid peaksid omama suuremat prioriteeti;*
  - *loodusharidus vähe tähtsustatud, sh kohalikes lasteaedades ning koolides ja seega ka omavalitsuste poolt. Võiks olla regulaarne praktiliste looduses õppepäevade programm koostöös loodusturismi ettevõtjatega (n päev sügisel, talvel ja kevadel),*
  - *kohalik toit senisest enam Arenduskoja piirkonnas kõikjale: koju, kooli, turismi, seltsimajja jm,*
  - *Lambakasvatajate piirkonda tuleb rajada väiketapamaja kohalike lambakasvatajate vajaduste rahuldamiseks. Kuusalu vallas puudub lihatöötlemise tsehh, kus lambakasvatajad saaksid teha ja/või tellida oma loomadest erinevaid lihatooteid (verivorst, suitsuvorst, grillvorst, maksapasteet, suitsuliha jne.). Loomade transpordiks talust tapamajani puudub nõuetele vastav transpordivahend.*
  - *Rohkem võiks olla sihipärased koolitusi (mesindus, ettevõtluse alustamine, turundus jne).*
  - *seltsimajade, kultuurimajade juures puuduvad ööbimiskohad, et korraldada mitmepäevaseid üritusi, laagreid. Seni ei ole toetatud, kuna pakkuvat ebatervet konkurentsi ettevõtlusele, kuid hajaasustuses ei ole see ettevõtlusena tasuv, seega ei kujuta endast konkurentsi.*
  - *Puudu jääb headest ideedest ettevõtlusega alustamisel, kompleksetest toetusmeetmetest, omavalitsuse toetusest.*
  - *Pikal merepiiril vähe korras sadamaid ja avalikes randades parkimisprobleemid.*

2.5. Mida tuleks ettevõtluse, puhkemajanduse ja maapiirkondade arendamise valdkonnas esmajärjekorras ära teha, et tõsta piirkonna konkurentsivõimet? Tooge palun välja mõni idee, mida peate vajalikuks piirkonna arendamisel ning mis võiksid saada rahastatud perioodil 2014–2020.

- Rannaküladesse suvised esmatarbekaupade müügikohad, suplusrandade korrastamine.
- Piirkond tuleb muuta atraktiivseks eelkõige turistidele. Selleks tuleb arendada ja toetada igati väikeettevõtlust (käsitöökojad, puidutöökojad, autoremonditöökojad ja teised teenindusettevõtted.).
- Aidata muretseda masinaid ja seadmeid.
- Laenuperioodil neid väikeettevõtteid mitte maksustada või kuni 3 töölisega ettevõtted võiksid olla maksuvabad.
- Jõed ja teised veekogud tuleb muuta atraktiivseks: tasuline kalapüük, kanuu ja süstasõit jõgedel ja paadikruisid lähel. Linnuvaatlused jne. Pluss meelelahutus.
- Põllumajanduses puudu tapamajast, juurvilja ja kartuli koorimise kohast ja viljaveskist.
- Rahaliselt peaks vald toetama ettevõtteid ja alustavaid ettevõtteid.
- Kindlasti juba algatatud kohalike toiduettevõtjate edasist toetamist läbi ühisturunduse arendamise ja neile ka investeringute võimaldamisega. Samuti oluline korraldada paremini nõuandeteenust, nii et maaettevõtjad teaks võimalustest.
- Käivitada noortele aga miks mitte ka teistele praktiline ettevõtlusõpe: inimesed saavad mentorite juhendamisel ettevõtlust läbi mängida.
- Võsu võimaluste suurem ärakasutamine (suurepärase saal Võsu rannahoones- näit- harrastusteatriatele esinemisvõimaluste pakkumine; teatrifestival-päevad; kino Võsul, Võhmal; kergliiklustee Võsu-Käsmu; Võhma seltsimaja remondi lõpetamine; teater Võhmal- suurepärase lava; Ilumäe kabeli remondi lõpetamine- torn-vaateplatvorm; Ilumäe kabeli orel remonti- restaureerimine-suvised süvamuusika kontserdid; teadetetahvliid Ilumäe kabeli ees.
- Eratvõtjate ühendamine teenuste pakkumisel.
- Kirikute ja kirikuaegade korrastamine
- toetada talviseid tegevusi, tugevdada koostööd (nt majutusteenused ja huvitegevused), turismiinfo kättesaadavuse parandamine ja turundamine,
- traditsioone ja rahvuskultuuri tutvustavate tegevuste toetamine,
- avalike mootorkelguradade võrgustiku loomine ja arendamine, seiklusturismi arendamine,
- Kohaliku kogukonna ühtseks muutmine läbi erinevate ühistevõtte.
- Kiire internet kogu piirkonnale.
- Ettevõtlike inimeste toetamine ja nõustamine.
- Innovatiivsete ideede teostamisse panustamine.
- Alternatiivsete energiavõrgustussüsteemide loomine ja kasutamine.
- Väike ettevõtete kaasajastamine, arendamine, uude toote või teenuste välja töötamine. Puuduvate teenuste arendamine. Ettevõtluse aktiivsuse tõstmine, uute töökohtade loomine.
- Vanade hoonete või huvitavate paikade "ellu äratamine".
- Koostööle, kogemustele ja ühtsetele eesmärkidele suunatud tegevused sh ühtne turundus.
- Kohapeal olevate inimeste koolitamine vajaminevaks kvalifitseeritud tööjõuks.
- Toetus väike (pere)ettevõtetele tootmise arengu kaasajastamiseks (vahendid, sisseseaded). Toetuse andmisel arvestada ettevõtte tausta ja jätkusuutlikkust.
- alternatiivsete energialiikide (päikesepaneelid jms) tutvustamine, õppereiside korraldamine või nende seadmete hankimise toetamine
- Arvan, et võiks panustada rahvaspordi võimalustele. See on tervis ja hea tervis on kõige alus. Sportimise võimalused on maainimese jaoks liiga kallid. Et meelitada rohkem inimesi õue sportima peavad selleks tänapäeval olema atraktiivsed ja mitmekülgset võimalused.
- Vabatahtliku päästetegevuse edendamine, et suurendada piirkonna mereturvalisust. Kuusalu vallas on väga pikk merepiir ning palju on suvisel ajal kalastajaid, suplejaid, nende turvalisuse eest tuleb seista.
- Kiviaegade taastamine. (Siin piirkonnas olid väga ilusad kiviaiad ja paljudes kohtades on järgi ainult varemed neist).
- Soodustada väikeste, koduste lasthoiu kohtade loomist
- Vanuritele koduhoid.
- Puhke- ja majutusteenuseid pakkuvate asutuste lihtne, kuid atraktiivne andmebaas veebis.
- Puudub sotsiaalkeskus, kus võiksid erinevate huvidega inimesed koos käia ja suhelda. Vanurite päevakeskus puudub, hooldekodu vaimselt tervetele on vaid 10-11 inimesele, mis ei kata kaugeltki

kohalike vajadusi. Katse selles valdkonnas paar aastat tagasi midagi liikuma panna kukutati valla ja kiriku poolt läbi.

- Lasteaiakohti on tunduvalt vähem kui vaja, pisike päevahoid ei kata samuti vajadusi.
- Turismiobjektide ning teenuspakkujate piirkonniti ühendamine, ühised paketid, nende müümine, presenteerimine. Oma turundamise õpetamine ning (p)arendamine.
- Mereturism Ettevõtte ja nende tegevus tähistada
- Mitte ehitada ja tekitada uusi objekte ja üritajaid vaid toetada võimalikult palju juba tegutsevaid ja olemasolevaid objekte.
- Infrastruktuur- sissesõidu tee remont Jänedal tööstuskompleksi juurde (kasut. 6 ettevõtet) Puhkemajandus Kalijärve kasutuskart-juhend+korrastus+ suvel videovalve. Kalijärve võrkpalliplatsid
- Elukeskkond infrastruktuur- tihedam rongiliiklus Jänedal- ehituskruuntide olemasolu nt riigimaal, Jänedal Spordihalli remont.
- Koolitada noori inimesi ettevõtlikuks
- Eelkõige erinevate sektorite koostööprojektid mingi konkreetse kitsaskoha lahendamiseks. Kogukonna tugevdamine, koostöö kogukonnas, piirkondlike ettevõtete toetus ja sotsialiseerumise võimalused (koostöö arendamine, kontaktid, suhted)
- Uute hoonete ja vanade hoonete restaureerimine ettevõtlikeks (nii alustamiseks, kui edasi jõudmiseks)
- Kogukonna köök ja ladu – tunnustatud köök, mida saab rentida oma toodangu valmistamiseks ning kus säilitada vajadusel toorainet ja/või valmistootangut.
- Kohaliku toidu turgude arendamine (koht, välja ehitatud kenad müügipaviljonid (näiteks üks pikk)
- Karavaniparklate rajamine (vajalikud kommunikatsioonid võiksid olla majapidamiste juures külades, mitte suure parklana).
- Pärandkultuuri sh tööstuspärandi objektide korrastamine;
- vahendid ja seadmed kaugtöökohtade loomiseks;
- kaasaegne esitlustehnika igasse rahvamajja;
- muusikainstrumentide ja helivõimenduse soetamine noorte tegevuse aktiveerimiseks;
- Õpitubade läbiviimise, huvialaringide juhendamise toetamine;
- kolmepoolsete koostööprojektide toetamine (mtü, eraettevõtlus, KOV), kus kasusaajateks on kõik osapooled.
- Karepa kandis pean vajalik rannaalade korrastamine, et tekiks mingisugunegi toetav keskkond turismiks. Näiteks tuleb inimene autoga Rutjale ja praegu jätab auto lihtsalt tee äärde ja ronib kõrkjate vahelt mere äärde linde vaatama. Aga võiks olla viit, mis näitab kuhu auto parkida, niidetud teerada rannaalale ja väike infotahvel, mis tutvustaks arvukaid lindusid, kes siin pesitsevad. Kes tahab võtab ette pikema jalutuskäigu, kes tahab laenutab sõudepaadi (seda teenust pakuks juba kohalik ettevõtja), kes tahab jääb ööbima (samuti pakub kohalik ettevõtja).
- Ühisüritused, koolitused, meeskonnatöö, koolitusreisid.
- Noortele ettevõtjatele konsultandi, mentori vms pakkumine, kes abistaks ettevõtet käivitada, leida vahendeid.
- Koolitused ettevõtte alustamiseks, ettevõtjate (ka väikeettevõtjate ja FIE de) kohtumised, kogemuste vahetamised, ümarlaud. Väliskoolitustel nähtu, omandatu otsene edasiandmine ettevõtjatele (ajaleheartiklist ei piisa. Puudub küsimise-, arutelu võimalus. Võiks nähtut vahendada kohtadel huvilistele.
- Tapa vallas on Rutka mäed, Jänedal matkarada jne jne, kuid info nende kohta on puudulik.
- Kaardistada külades talud ja talude tegevus. Näiteks Muuksi külas on 18 talu, millest 6-s elavad vanurid, 6-st käiakse Tallinnasse tööle ja 6 on suvekodudena kasutuses. Loomi peetakse 3 talus. Millises talus peetakse loomi ja osutatakse teenust, peab turistile kätte saadav olema küla infotahvil. Talu juurde viiva tee kinnistupiiril peavad olema talu nimesildid, et teada, kelle valdustesse sa sisenesid ja kui miskit meeldis või ei, oskad sellest teistele rääkida. Talud ja nende abihooned tuleb turistidele vaatamisväärselt teha (fassaad värvida, õuealad piirkonda sobiva aiaga piirata, olemasolevad talu olmeprügilad likvideerida, puhta vee saamiseks rajada sügavamad puurkaevud, teha kohustuseks reovee kogumine paakidesse). Muuksi bussipeatusesse teha autoparkla vähemalt 6-le autole ja ühele reisibussile. Bussipeatused valgustada kasutades valgustuses päikesepatareidel töötavaid paneele.
- Piibe maantee tööstusküla: välja ehitada infrastruktuur, seal saaks ettevõtja tulla juba edasi arendama oma ettevõtlust.
- Kergliiklustee Viitnalt Võsule ja edasi, Käsmu matkaradade korrastamine. (hetkel Palmse ja Käsmu ümbruse matkarajad tormimurdu ja puuderäga täis).
- Avada uuesti Võsul suveperioodil turismiinfopunkt.

- *Arendada jalgrattalaenust Lahemaa Rahvusparki piirkonnas.*
- *Pakkuda inimestele väljaõpet kas giidina ja/ või keeleõpet.*
- *Rohkem toetusi suunata ettevõtlusesse, eriti turismiga seonduvasse, aga ka tootmisettevõtete arendamisse. Vähem toetust ürituste/pidude korraldamisele.*
- *Kadrina Paisjärvele supuskoha välja ehitamine; paadikuuri ehitamine ja paatide laenus Kadrina Paisjärvel; käsitöökoja eesmärk oleks edendada loometegevust, kultuuriväärtuste edasi kandmist ja selle säilitamist ning müüa kohalikke käsitöid; uue hooldekodu ja tervisekeskuse ehitus, mis on valla arengukavas*
- *Võsule oleks vaja näiteks SPA-d, see annaks aastaringset tööd kohalikele ja tooks ka talvisel ajal turiste Vihula valda.*
- *avalike objektide korrashoid ja keskkonnahoid: prügi, tallamine, ülekasutuse vältimine (n Viitna Pikkjärv) ning info parandamine (n trükised on tihti vanad, liiga teaduslikud ja nende kaardid seetõttu paljuski kasutuskõlbmatud);*
- *piirkonna ühisturunduse (eriti internetipõhine) edasi arendamine;*
- *kohaliku toidu toodete ja teenuste välja toomine turunduses;*
- *atraktiivse(te) traditsioonilise(te) ürituse(te) käivitamine piirkonnas suvel (n kohaliku toidu festival, rahvateatrite mingi üritus, talude ja muuseumide avatud uste päevad jm) lisaks tuntutele (n Viru Folk);*
- *Messidel osalemist võiks toetada, ideede ja kogemustevahetamist, koostöö leidmist.*
- *Oluline oleks ka valdkonnapõhise informatsiooni levitamine ühtse veebilehe kaudu.*
- *rohkem võiks olla Arenduskojas koondatud informatsiooni, mille põhjal pakkuda jooksvalt just selliseid teenuseid, mida realselt vajatakse.*
- *Planeerida ja teostada üldist inimeste turvatunnet tõstvaid investeringuprojekte - tänavavalgustus, erinevad liiklusturvalisuse meetmed, merepääste, valmisolek hädaolukordadeks. Sellised meetmed tuleb läbi viia koos koolituste ja teavitamisega, mis omakorda aitab tugevdada kogukonnatunnet (inimesed hoolivad üksteisest rohkem kui on ühiselt probleeme lahendatud või käidud ühistel koolitustel).*
- *Fikseerida ja järjestada piirkonna puhkemajanduslikud võimalused ja kompetentsid uues võtmes (vältida üldtuntud piirkonna tugevusi nagu mõisad, mereäär jm.). Püüda välja tuua olemasolevad võimalused tagamaks turismialast hõivet ka madalhooajal (koostöö militaarstruktuuridega, ökoturismi arendamine, süvaloodushuviga külastaja meelitamine piirkonda jne.)*
- *Elukeskkonna poole pealt tuleks esmajärjekorras leida võimalusi lammutada külakeskkonda visuaalselt risustavaid vanu põllumajandushooneid. Samuti nõustada, tihti pealinnas elavaid, lagunevate maaelamute omanikke hoone müümisel või mõistliku kasutuse leidmisel. Miks mitte algatada valdade tasandil linnast maale asumise programm Lõuna-eeesti näite varal. Ohepalu küla näitel on pea pool elamufondist avariilasse olukorras, kahjuks pole tulemust andnud külaseltsi kontaktivõetud hoonete omanikega, ohtlikud ja lagunenuid hooned võõrandada või lammutada.*
- *Noorte tegevusega seotud projektide rahastamine, reisiõppe korraldamine kohalikes koolides*
- *Looma pereettevõtete toetusprogrammi (väike- ja mikroettevõtlus) oma talu ressursside pinnalt. Tõenäoliselt toidutootmine, toitlustus, teenindus, turism, jahindus jms.*
- *Tapa vallas annaks palju ära teha koostöös Aegviiduga ja Albuga, et suusatamisega seonduvaid talviseid teenuseid komplekssemalt pakkuda. Eri suusakeskused võiks teha rohkem koostööd, üritusi jms. Puudub hea mägedeta suusarada (seda pole ka Tallinnas ja ümbruses). Vanad ja lapsed tahavad ka suusatada ja see oleks konkurentsieelis. Suusarajad on kõik kõrgete mägedega, mägede vältijad peavad otsima tasaseid lõike, mida ei saa sõita ringina.*
- *Toetama peaks kohaliku rahva üksteise tundmaõppimise üritusi. Nt Toiduprojekt on väga hea, kas muudel aladel võiks ka seda teha?*
- *Valgustatud tervise(suusa)rada Kuusallu; valgustatud terviseraja laiendus Kolgaküllal; rannaparklate korrastamine/laiendamine Salmistul, Valkas ja Andineemes; kõik vaatamisväärsused varustada viitadega*
- *Sotsiaalne ettevõtlus- ärgitada inimesi ise oma eluga toime tulema, aidata taastada eneseisku ja iseseisvalt toimetulekut. Võiks seda teemat enam lahti rääkida, infopäevad, koolitused, äriplaan jne.*
- *Toiduainete töötlemine - a la tapamajad, lihalõikused, vorstitööstus, pagaritöökojad, meiereid, pruulikoda jms.; teenindusettevõtete parendamine; puidu väärindamine (mitte saekaater vaid näiteks mööbel); koolitusi ettevõtlusega alustamise õpetamiseks ja abistamiseks.*
- *Ettevõtluse turgutamiseks võiks olla Tapal ettevõtlusinkubaator, et alustavad ettevõtted saaksid soodsalt rentida ruumid, kommunikatsioonivahendid, koosoleku saali ja kasutada sekretäri teenust - nii saaks nad keskenduda oma äri käivitamisele.*
- *Piirkonna võimaluste ja vajaduste tutvustamine Edulugude avaldamine tegusatest väike ettevõtjatest või peretaludest. Piirkonna teenuste pakkujate veebileht*

- Erinevate ettevõtlusvaldkondade piirkondlikud konverentsid ja koostöövõimaluste otsimisele suunatud ühistegevused, sh koolitused kvalifikatsiooni tõstmiseks. Nt puhkemajandus, loodusturism, põllumajandus, sh väiketootjad, toiduainete tootmine, mahetootjad, ehitusmaterjalide tootmine, teenusmajandus, sotsiaalteenused jne.
- Elustiili ettevõtluse toetamine, eeskätt väiketurismi, käsitööstuse ja muu väiketootmise osas väikeettevõtjate toetamine tegevuse/tootmise alustamisel ja kaasajastamisel puhkemajanduses erinevate teenuste väljaarendamise toetamine: seiklusrajad, sportimisvõimalused vabas õhus (vahendite soetamine) turismialased lisateenused, oluline on tegevuste mitmekesistamine ettevõtluses - kohaliku toidu jm kauba tootmine/turustusvõimalused.
- Võsu ranna kaasajastamine, suviste toitlustusvõimaluste loomine noorte kaasamine – töö- ja puhkelaagrid, suveelanike kaasamine
- Puitmööbli tootmine, metsataimede kasvatamine, ilu- ja hekitaimede kasvatamine, maasikakasvatuse
- Arendada komplekselt välja jõeäärne puhkeala koos ajalooliselt väärtustatud raudteejaamaga ja selle juurde kuuluvaga (muuseum raudteejaama koos põnevate atraktsioonidega); arendada välja staadioni mänguväljakud (siseujula, teemapark, rattaramp jne); tööstusettevõtetele sobivate piirkondade / infrastruktuuri arendamine just väiksematele ettevõtetele, kes ei jaksa koheselt enda maja ehitada. Kui oleks võimalus üürida korralikku tootmispinda, teeks seda meelsasti.
- leida aktiivseid inimesi, koolitada neid projekte kirjutama

2.6. Tooge palun välja kuni 10 ideed, mida peate vajalikuks piirkonna arendamisel ning mis võiksid saada rahastatud perioodil 2014-2020.

- ettevõtlusinkubaatori rajamine;
- turvalise parkimisteenuse rajamine Tapa raudteejaama lähedusse;
- koolinoortele suunatud kodukoha väärtusest kõnelevad mainekampaaniad, mis julgustaks neid haridust saama ja seejärel kodukanti tagasi pöörduma kohalikku elu arendama;
- kohalikele vene keelsele elanikkonnale suunatud integratsioonikampaania, milles luuakse neile jõukohased võimalused eesti keelt omandada;
- alustavatele ettevõtetele abi vajaliku inventari soetamisel;
- kohalike inimeste silmaringi laiendamine läbi tutvumisreiside teistesse piirkondadesse;
- õpitubade korraldamine, kus võiksid kohtuda sarnaste huvidega inimesed, mille tulemusena võib sündida teatav sünergia ja ettevõtlus.
- Mikroettevõtluse eelisarendamine hajaasustusega piirkondades.
- Salmistu sadama renoveerimine
- Suusaradade ja nende hooldussüsteemi rajamine Kuusalu-Kiiu piirkonda
- Turismiettevõtete toetamine nii ühtse turunduse väljatöötamisel kui nende ideede elluviimisel, mis puudutab majutust ja toitlustust.
- Kuusalu valla turismimarsruutide väljatöötamine.
- Külakeskuste toetamine- nende tegevuse mitmekesistamine
- Edulood edukatest- aastaraamat
- Maapiirkonnas saadavate teenuste ja toodete nimekirja avalikustamine ja kontaktid
- Mereäärsetele aladel eriti lastele ka purjetamine ja merega seonduva õpetamine.
- Hästi toimiv kommunikatsioon erinevate ürituste, "asjade" kohta.
- Koolis valik erinevaid "lisisid" näiteks keraamika, võõrkeeled jne juba päris väikestele.
- Haridusasutuste hoonete renoveerimine.
- Tõmbekeskuse edasiarendamine
- Supluskohad korda
- Suvised müügikohad
- Kogukonna(külade) päevade toetamine
- õpitubade sarja rahastamine
- Messidel osalemine
- Teha mererand turistidele atraktiivsemaks.
- Sotsiaalvaldkonna ja sellega kaasnevate teenuste ja toodete arendamine.
- Väikeettevõtjate ühised koostöö ja turundus projektid.
- Piiriüleste koostöö projektide arvu suurendamine .
- Rahvusvaheline kultuurialase koostöö toetamine
- Õppereiside, täiendkoolituste, messide, konverentside korraldamise toetamine

- Väikeettevõtjate ja seltside kodulehekülgede tegemise toetamine
- Infovoldikute, infotahvlite valmistamise toetamine
- Valla suurüritustel atraktiivsete tegevuste toetamine
- Suuremate koristustalgute toetamine
- Tapamaja koos pakendamise võimaluste ehitamise toetamine.
- Juurvilja ja kartulikooremise ruumide väljaehitamise toetamine
- Toiduainete otseturustamise toetamine
- Pärandkultuuri edasiandmise tegevuste toetamine
- kultuurimajade remont ja tugeva-tegusa juhi leidmine
- noorte tegevusse investeerimine, noorte tegevused koos vanematega
- Võhma seltsimaja renoveerimise lõpule viimine, et saaksime oma piirkonnas koha, kus nii ettevõtlust kui puhkemajandust arendada kui ka elukeskonna arengut tõsta.
- Taaskasutuskeskus + päevakeskus, kus on ka erinevad töötoad
- Pikendada kergliiklusteed kuni Imastuni
- Piirkonna kultuuri ja traditsioonide säilitamisele ja väärtustamisele suunatud tegevused sh kogukonna teadlikkuse suurendamine.
- Kogukonna aktiivsust soodustavad tegevused (nt ümarlauad, võistlused, seltsitegevused.)
- Uuringud ja tasuvusanalüüsid.
- Põlvkondade vahelised tegevused.
- Õppereisid, oskuste edasi andmised.
- Koostööle suunatud tegevused.
- Renoveerida Jänedal spordihoone
- uute ettevõtete loomise võimalused Jänedale (logistiliselt hea asukoht)
- luua Jänedale turvalised sportimisvõimalused õues (nn seiklusrada vanematele ja mänguväljakud lastele)
- noorte tulemiseks maale elamuehituse võimaluste loomine.
- kultuuriprojektide toetamine (kultuurivahetus, maineüritused, laulu-tantsu-näitemängupäevad)
- Võsu rannaala korrastamine: mänguväljakud, sportimisvõimalused, rannaala pargi kasutuselevõtmine (disc-golf jm mängud (vahendite soetamine)) Võsu laululava ehitamine
- seltsimajade lõplik renoveerimine
- piirkondliku ettevõtlusmessi korraldamine - võiks olla iga-aastane suurüritus, iga kord erinevas vallas – siin saaks kaasata taidlejad, sportlasi, sõpruskollektiive mujalt Euroopast jm
- õppereiside korraldamine nii piirkonnasiseselt kui väljapoole
- Nii Võsule kui Käsmu võiks rajada trikirajad ruladele ja ratastele. Samuti kuluks ära üks ekstreemturnimistrada.
- Ettevõtluse toetamine(investeering, turundamine,)
- Vabaaja veetmise tingimuste parendamine.
- Kultuuripärandi säilitamine(üritused, objektid)
- supiköök töötutele ning mingi tegevus või rahateenimisvõimalus, tööpraktika võimalus toiduabi vähekindlustatud inimestele
- rotimetsa ja männikumäe korrastamine,
- laste mängutuba, lastele ürituste korraldamine
- üldine linnapildi korrastamine
- Koolitused ettevõtjatele.
- Ettevõtete hoonete olukorra parandamine (sh. abi Lahemaa piirkonnas)
- Noorte kaasamine ettevõtlusesse, noorte ettevõtete toetamine
- Reaalne abi ettevõtlusega alustajale, registreerimistoimingud,
- köökide tunnustamine projekti abil (piirkonna ühine projekt - mille käigus saavad kõik soovijad köögi tunnustamise)
- Kogemusreisid kui silmaringi avardajad, koolitus ja ideede generaator ning sotsiaalse koostöövõrgustiku oluline kontakti võimalus
- Piirkonna ettevõtjate suursündmus (kord või 2 aastas- uus traditsioon) Ball, suvepäevad vms.
- Väikeste kogukondlike rühmituste toetamine (üritused, hooned, muud võimalused) nende identiteedi ja kultuuri säilitamiseks.
- alternatiivsete liikumisvahendite kasutamise toetamine (jalgratas, tõukeratas, tõukekelk, rulluisud, mootorkelk, hobused, veesõidukid),
- Võsupere küla laste mänguväljaku rajamine,

- mootorkelguradade võrgustiku loomine,
- tööstus- ja tootmishoonete rekonstrueerimise ja taaskasutusele võtmise toetamine,
- hooldustehnika soetamine (suusaradade, uisuväljakute ja muude rajatiste hooldamine),
- randade, parkide jms avaliku ruumi korrastamine
- Finantstugi tervise liikumise infrastruktuurile
- Finantstugi tervisespordiüritustele
- Kogukonna realselt vajalike teenuste loomine ühistuna
- Ettevõtlike õppeaine koolides
- Päikese energia tõhus kasutamine; energiasäästlike tootmishoonete projekteerimine ja ehitamine; tootmisasutuste soetamine Puhkekeskuste renoveerimine ja Uute rajamine
- Talviste tegevuste, ürituste toetamine "Mõisa uus elu"
- muuta Pruuna mõis lisaks koolile vaba aja veetmise ja koolituskeskuseks.
- Alternatiiv - põllumajandustegevuste populariseerimine,
- õppereisid ettevõtjatele uute kogemuste saamiseks
- Õuesõppepaviljonide, mänguväljaku rajamine
- Vana tsaariaegse raudteejaamahoone restaureerimine ja kasutusele võtmine.
- Toitlustusasutusi võiks olla Kadrinas rohkem.
- Laululava renoveerimine ja ümbruse korrastamine.
- Kadrina aleviku keskväljaku loomine (praegune Grossi kaupluse esine).
- Kohaliku turu loomine, kus pakutakse kohalike elanike aia- ja põllumajandussaadusi, käsitöö- ja kunstiesemeid.
- Tõelised külamaja projektid kood teenustega.
- Transporti ja ühendusvõimalusi loovad projektid
- Aravete Külamuuseumi hoone rekonstrueerimine-
- Kurisoo mõis
- Lähtun miljöövärtuslikust Muuksi külast ja Alttoa turismitaluks arendamisest. Turismi arendamine Alttoa maadel: 1. Taastada Alttoa talu maale jääv Turjekeldri matkarada koos Muuksi klindi peale vaateplatvormi, istepingi ja trepi rajamisega. Teostada kruusakattega tee remont lõigul Alttoa-Turjekelder L=600m. Võimaldada jalgrattalaenus teelõigu Alttoa-Turjekelder-Alttoa läbimiseks L=2000m. Ühendada matkarajaga lodumetsas asuv rändrahn ja salvkaev. Rändrahn ja salvkaev puhastada võsast. Rändrahn pealt ja ümbrusest eemaldada põllukivid, mis maaparanduse käigus sinna on kuhjatud. Taastada ja tähistada salvkaev, mida kasutas kunagi, perekond Lepnurm Hagumäe talust, joogivee saamiseks. Tähistada EW aegne fosforiidi kaevandamise koht (puhastada võsast ja olmeprahist). Laduda üles II-se maailmasõja rindejoont tähistanud paekiviaed Muuksi klindi peal ja 5 kuulipildujapesa. Tähistada ja võtta kasutusele Muuksi klindi peal esimese EW aegne Alttoa talu salaviinaladu. Lisada Turjekeldri matkaraja nimekirja Alttoa talu palkait aastast 1843 ja paekivikelder aastast 1889. Hooned eelnevalt renoveerida ja avada turistidele kasutamiseks. Traditsiooniliste kommehete taaselustamine 21 sajandi ohvrikivil. Matkarada tähistada sobilike siltidega. 2. Rajada kiigepiis ja püstitada külakiik Muuksi klindile. 3. Talu rehealuse-lauda varemehete asemele püstitada mitmefunktsiooniline abihoon: kohalik infopunkt-kohvik-WC. Korraldada infopunktis talu igapäevaelu kajastavaid teemapäevi: kiviaia ladumine, metsa hooldus, karjaaedade ja väravate ehitus, laastukatuse löömine, lammaste pügamise õppused, villa sorteerimine, puhastamine ja töötlemine; heinategu (kuhjad, saadid, rõugud), mihkkipäeva toimetused (lihunikupäev), nahkade soolamine ja parkimine, väetiste asemel sõnniku (komposti) kasutamine, jahipidamine, laudaelu (sünd ja surm) jne. Püstitada tuulegeneraator abihoon elektriga varustamiseks. Ühistööna ehitada vanu töövõtteid propageerides suitsusauna ja pesuköök, heinaküün. 4. Jätkates põlistõugu eestimaalamba säilitamise ja kasvatamisega Alttoa talus, propageerides toidu ise kasvatamist, töötlemist, säilitamist ja toiduks tarvitamist. Võtta kasutusele lammaste lisasaadused: vill, nahk, luu, sõnnik. 5. Koolilaste abiga taastada talu viljapuu-ja marjapõõsaste aed. Korraldada lastelaagreid saagi koristusel ja töötlemisel. 6. Uuri Suurfarm OÜ piimast toodete valmistamine: kohupiim, sõir, juust, koor, hapukoor, vahukoor. 7. Alttoa talu marjadest mooside, mahlade tegemine, külmutatud marjade säilitamine ja müük. 8. Maalammaste lõngast käsitöö tegemine ja toodete arendamine. 9. Lambasõnniku komposteerimine, kuivatamine, purustamine, pakendamine ja turustus. 10. Majutusteenuse pakkumine vastavalt talus avanevatele võimalustele.
- Lähtun vajadusest arendada liha töötlemist, tapamaja, suitsusauna ehitust.
- Rahastatud peaks saada Valkla-Salmistu üldplaneeringu järgne puhke-sportimisala Salmistu puhkevõimaluste taastamine.

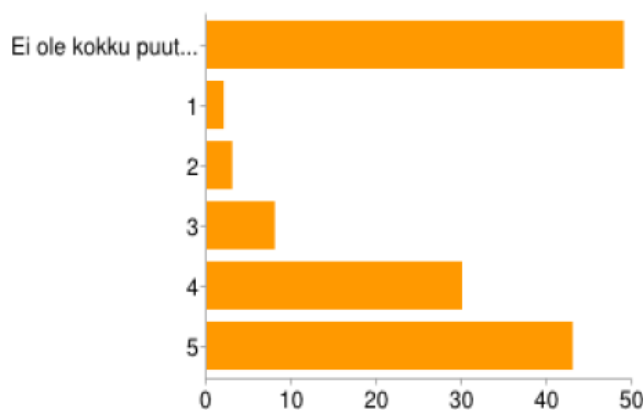
- küla arengukava koostamine arvestades ajaloolisi ja tänapäevaseid normaalse külaelu arengu suundi
- Loomemajanduse ühisprojekti käivitamine - ehk siis kõiksugu käsitöö ja kunsti inimesed oleksid suutlikumad oma toodet arendama ja müüma
- Oma piirkonna ettevõtjate ja nende toodete laiem tutvustamine, turundus: oma müügipunktid, võib olla kohalike toodete automaadid ? Külamajades, seltsimajades kohalike kaupade letid.
- Stardi- ja tegevustoetus kohaliku a) toidu- ja esmatarbekaupade poe ning b) laste päevakeskuste/huivialakoolide pidajatele (külades kus aastaringelt elab vähemalt x inimest; konkursi alusel, hinnates ka äriplaani jätkusuutlikkust).
- Toetus liikluse turvalisust suurendavate meetmete jaoks.
- Kodumajapidamistes ja väikeettevõtluses erinevate energiasäästumeetmete toetamine (näiteks üleminek kohalikele taastuvatele kütteallikatele, päikeseenergia laialdasem kasutamine, soojuspumpade soetamine jne).
- Kaasaegsete väiksemahuliste/individuaalsete reoveepuhastussüsteemide rajamise toetamine nii külades kui ka hajaasustuses.
- Kirikute ja kirikaedade parendamine või korrastamine, kuna need on peamised vaatamisväärsused turismiarendamisel
- Väikeettevõtjate toetamine: alustavad, juba tegutsevad, seadmed, suhteloomised piirkonnas, välismaal.
- Tervisespordile suunatud tegevuste toetamine, nii pehmed kui ka kõvad. Üritused, kergliiklusteed, spordivahendid.
- Noorsootöö- erinevad laagrid, tegevused, noortevahetused.
- Eakad ja puudega inimesed, nende kaasamine, tegevused, omavaheline suhtlemine piirkonnas.
- Rahvakultuur- erinevate liikide toetamine (rahvatants, rahvalaul, käsitöö, kultuuriväärtuste, ajaloo talletamine,objektid jne).
- Vösu laululava
- Vergi ja ümbruskonna rannakülade Merepäevad
- Noorsootöö (erinevad noortele suunatud projektid, skatepargid, motosport, suvine vaba-aeg, jne)
- Valgejõe saare arendamine puhkealaks, kus tegevust lastele ja täiskasvanutele.
- Männikumäe arendamine Eesti trialikeskuseks, mida saaks kasutada suvisel perioodil.
- Praktika toetus noortele - praegusel hetkel on noored nii oskamatud, et praktikast kujuneb tegelikult välja õpetamine ja see on firmale pigem kahjumlik.
- Teenuse osutajate ja tootjate koolitused, kohapealsed õppereisid.
- Kogukondade ühissetevõtmiste toetamine (talgud, pereüritused, kohtumisõhtud, koolitused, säästlik eluviis jm)
- Hooldekodu jätkusuutliku teenusmudeli väljatöötamine, koduhoolduse arendamine.
- Kaitsealade ja loodusväärtuste võimaluste tutvustamine
- Laste ja noortega tegevuste toetamine (teemad nagu lapsed ettevõtluse juurde, järelkasv ettevõtluses oma perekonnast, lapsed sportima, huvihariduse juurde, lapsed reaalse elu juurde maal) Et lapsed ja noored hakkaksid armastama maaelu ja ettevõtlus muutuks populaarsemaks, see omakorda takistab hiljem peale koole nende väljavoolu linna või välismaale.
- kohaliku toidutoorme tootmine, turustamine
- Oma koduköögi kasutamine toitlustamiseks, väikeste suvekohvikute tegemine oma aeda, telkimisplatside, majutuskohtade rajamine püsielanike poolt.
- konkreetne idee- rippisild Selja jõe, kunagise piirivalvurite tee taastamine matkarajana.
- riigile kuuluvate rannas paiknevate maa-alade korrastamine Rutja külas, paadisillad sinna kus sadama ja laurikoha rajamine oleks ebamõistlik.
- Joaveski, kui tööstuspärandiga küla väljaarendamine ökokülaks-tõmbekeskuseks, koostöös kohaliku omavalitsuse, mittetulundussektori ja ettevõtlusega, kus kasusaajateks on kõik osapooled.
- Vihula vallas võiks saada rahastatud: Kalapüük Puhkemajandus Kaubandus Toitlustus Ettevõtlus (põllumajandus, puidutöötlemine jm.) 1. valdkonnapõhine teadlikkuse tõstmine 2. teadlikkuse reaalse rakendamise toetamine, ehk alles loodava ja noore ettevõtte tegevuse igakülgne toetamine 3. piiridevälised koostööprojektid 4. innovaatilised/ideed 5. meeldiva elukeskkonna loomine (spordirajad, jalutusplatsid/pargid, üritused) 6. täiskasvanute ümberõppe võimaluste loomine (oskuspõhised koolitused)
- Seoses linna läbiva turismiga luua atraktiivne keskkond, mis soodustab turismiarendust linnas: Loksa kauni supelranna väljaarendamine koos parkide ja linnaväljaku kujundamisega. 2. Kultuuri edendamiseks on vajalik luua informatsiooni leviala või võrgustik, mis aitaks laiemalt reklaamida nii traditsioonilisi kui ka jooksvaid üritusi, valmis ehitada lauluväljak ja laiendada Kultuurikeskuse saali. 3.

Kodukandi tutvustamiseks luua infopunkt ja avada linnamuuseum. 4. Sportimise võimalusi laiendada, selleks rekonstrueerida võimla ja staadion, soetada suusaradade korrashoiuks tehnika, luua spordiringe ja treeningrühmi. 5. Turismi arendamiseks arvestada kohalikke olusid, luua majutuse-ja toitlustuskohti.

- Kui nimetades kolme olulist ülesannet, siis need oleks: 1. Kuusalu valla süstemaatiline majandamis- ja investeerimiskeskonna tutvustamine siia ettevõtjate kutsumiseks. 2. Kuusalu valla kui turismi piirkonna "kataloogimine" ja süstemaatiline müümine. 3. Atraktiivsete kultuuri- ja turismiobjektide väljaarendamine.
- Ilumäe kontserdid, Võhma muusika ja- teatripäevad, trükised Võhma -Palmse piirkonna kohta (külade kaupa), Ilumäe kabeli trükised-lihtsad voldikud, postkaardid, album ja postkaardid ilumäe kabeli vitraazide kohta, Külapäevad (Vatku)
- Koolitused ettevõtjatele, MTÜ juhtidele ja kohalikele elanikele, kes on huvitatud ettevõtlusest.
- Asine OÜ automaatsete tootmiseseadmete soetamine.
- Inimeste tervisekäitumist parandavate projektide toetamine.
- Innovatsiooniüritused – mõne esinejaga, keda kuulates saavad kõik taas energiasüsti, et motivatsioon ikka ei kaoks.
- Kohaliku toidutootja ja kohaliku toidu propageerimine koos tarbija kasvatamisega kohaliku toidu eelistajaks. Otseturunduse arendamine. Lisandväärtuse andmine kohalikule toormele.
- Taaskasutuskeskuse arendamine Kadrinas olemasoleva kasutatud rõivaste poe baasil; ajaloolise alevisüdame hoonete renoveerimine ning neile väärrika ning väikepaigale kohase kasutuse leidmine
- erinevad koolitused (teadlikkuse tõstmine - mina vastutan oma elu ja oma pere elu eest ise) - töötoad (suhtlemine, julguse, loovuse arendamine, kodust välja tulemine) - ühisüritused külaplatsidel, keskustes, toetada koos tegemisi, et PERE tuleks koos ja väärtustaks seda koos oldud aega ja tehtud tegevusi
- Ei looda ajutisi ega poole kohaga töökohti, mis suurendaks natukenegi vajalike teenuste osutamist ja tööhõivet, aga liikumist selles suunas ei ole märgata.
- messidel käimine, maamess, toidumess ühisel pinnal
- kodukandi päevad üheaegselt üle valla – tutvutakse vallaga, kohaliku rahvakultuuriga, pärandkultuuriga, kogetakse kogemusi läbi tegevuste töötubades, õpikodades konverentsil (nt tants, käsitöö, haridus, religioon, loodusmatkad, tutvumine kohaliku ettevõtlusega, ajalugu jne)
- Rahastama peaks unikaalseid asju, mis tõstaks piirkonna tuntust ja suurendaks huvi meie piirkonna vastu. Näiteks tuleks Järvamaa kõrgemasse punkti püstitada vaatetorn ning kujundama sellest üks kohalik turismimagnet.
- Kogukonnaköök, kus saaks korraldada toidukoolitusi ja kus saaks inimesed oma tooteid käia valmistamas.
- Lahemaa kui kaubamärgi arendamine ja tutvustamine.

2.7. Milliste MTÜ Arenduskoja teenustega olete kokku puutunud ja kasutanud ning hinnake oma rahulolu 5-palli skaalal?

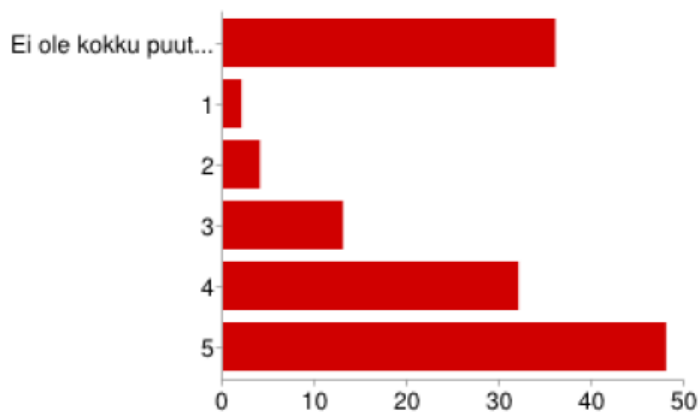
1. Koolituste korraldamine

Ei ole kokku puutunud	49	36%
1-palli	2	1%
2-palli	3	2%

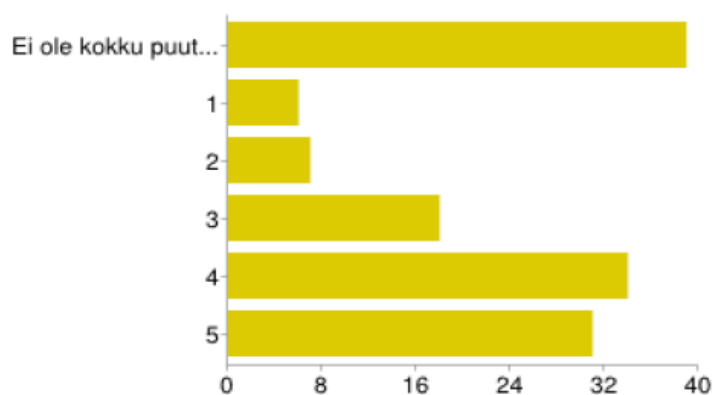
3-palli	8	6%
4-palli	30	22%
5-palli	43	32%

2. Info- ja õppepäevade organiseerimine ja läbiviimine

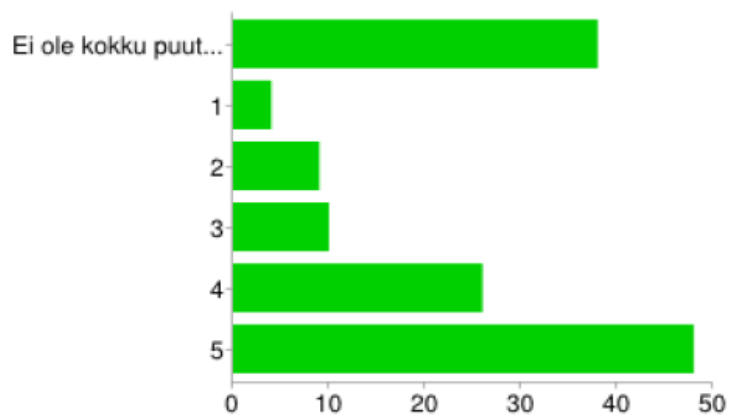
Ei ole kokku puutunud	36	27%
1-palli	2	1%
2-palli	4	3%
3-palli	13	10%
4-palli	32	24%
5-palli	48	36%

3. Kirjastustegevus

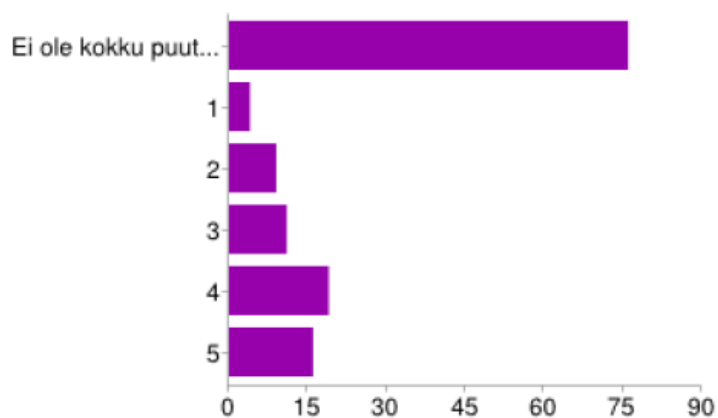
Ei ole kokku puutunud	39	29%
1-palli	6	4%
2-palli	7	5%
3-palli	18	13%
4-palli	34	25%
5-palli	31	23%

4. Seltsitegevuse ja külaelu toetamine

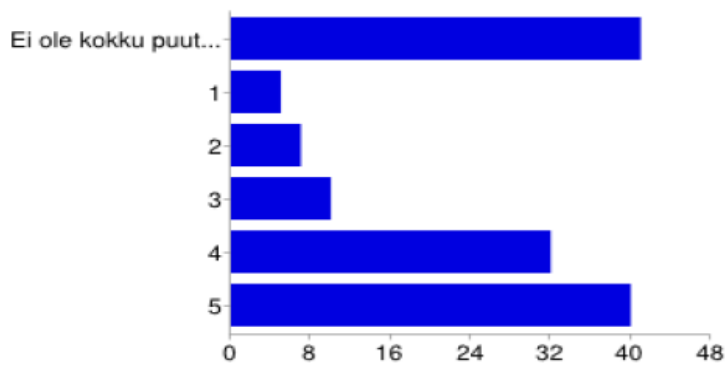
Ei ole kokku puutunud	38	28%
1.palli	4	3%
2-palli	9	7%
3-palli	10	7%
4-palli	26	19%
5-palli	48	36%

5. Uuringute ja analüüside teostamine

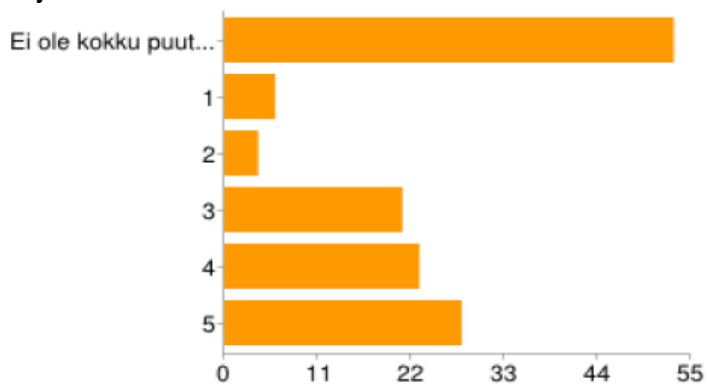
Ei ole kokku puutunud	76	56%
1-palli	4	3%
2-palli	9	7%
3-palli	11	8%
4-palli	19	14%
5-palli	16	12%

6. Abi projektide koostamisel, läbiviimisel

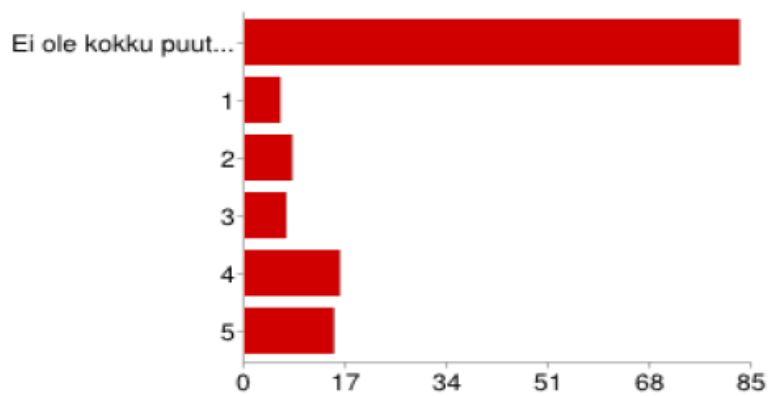
Ei ole kokku puutunud	41	30%
1-palli	5	4%
2-palli	7	5%
3-palli	10	7%
4-palli	32	24%
5-palli	40	30%

7. Info messide, seminaride, jm kontaktürituste, erinevate teenuste ja nende pakkujate, ettevõtluse tugiorganisatsioonide ja fondide kohta

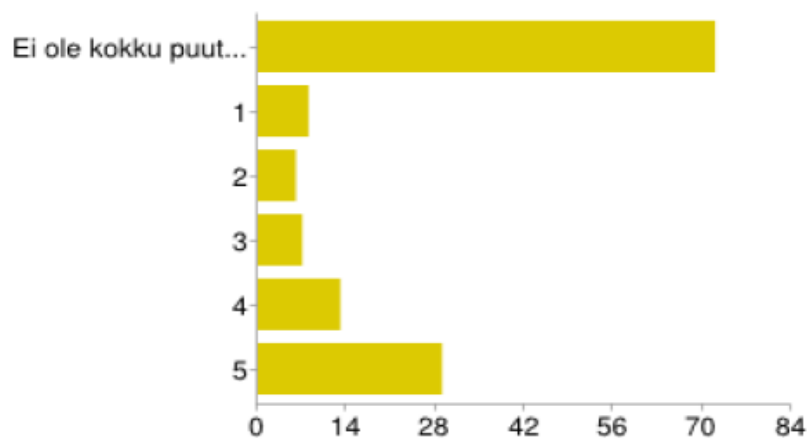
Ei ole kokku puutunud	53	39%
1-palli	6	4%
2-palli	4	3%
3-palli	21	16%
4-palli	23	17%
5-palli	28	21%

8. Koostöö- ja äripartnerite ning ühisprojektide otsing, abi välissuhtluses

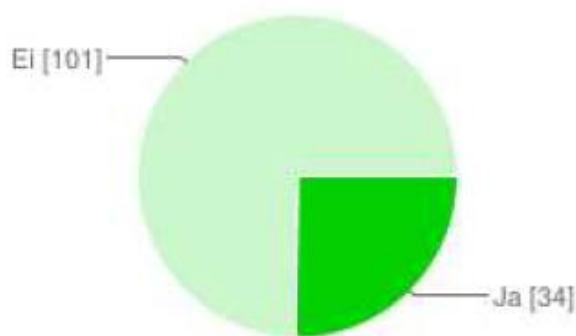
Ei ole kokku puutunud	83	61%
1-palli	6	4%
2-palli	8	6%
3-palli	7	5%
4-palli	16	12%
5-palli	15	11%

9. Koostööprojektides osalemine

Ei ole kokku puutunud	72	53%
1-palli	8	6%
2-palli	6	4%
3-palli	7	5%
4-palli	13	10%
5-palli	29	21%

2.8. Kas peaksid olema veel mõned teenused, mida MTÜ Arenduskoda pakkuda võiks?

2.9. Palun nimetage eespool nimetamata teenused, mida oleks vaja Arenduskojas arendada.

- Arenduskoda võiks ehk rohkem oma piirkonna vajadustega kursis olla ning võimalusel soovitada projekte, millele oleks rohkem lootust toetust saada.
- Minu arust on MTÜ Arenduskojal juba väga lai tegevusvaldkond.
- Kohalik ajaleht peaks ilmuma vähemalt 2x kuus, sest uudis kaotab praegu oma aktuaalsuse
- Projektide kirjutamine (äriplaanid)
- Tegevuste info leviku parandamine? (ehk?) Arenduskojas ja nõustajatel võiks olla info (ja sellekohane koolitus) ka teiste Eesti rahastusprogrammide kohta, nii et nad saaksid programmi vaheajal, nagu praegu või siis kui taotlus on ebasobiv Leader programmi, rahastuse taotlejaid suunata teiste võimalike rahastajate juurde - piirkonnale oleks see igatahes kasulik.
- Võimalusel võiks olla MTÜ Arenduskojal andmebaas ettevõtetest, kes oleks huvitatud koostööst, riigi siseselt ja piirideülesest koostööst. Valdkonniti võiks info selekteeritud olla, siis oleks ehk kergem kindlat valdkonda otsida. Näiteks kui väikeettevõtja sooviks omandada rohkem kogemusi ja uusi teadmisi oma valdkonnast, siis oleks tal võimalus suhteliselt kergelt leida nimistu ettevõtetest, kes oleks samuti huvitatud kogemustevahetamisest. Usun, et nii sünnib palju häid uusi ideid meie piirkonna heaks.
- Otsene koolitus vajalike taotlusdokumentide koostamisel. Koolitused - konsultatsioonid projektide kirjutamisel
- Projektijuhtimine
- Projektkirjutamis teenus v. Koolitus
- projektid noortega
- tegelemine töötute ja töövõimetute inimestega.
- Arvestades valdkonna (kirik) spetsiifilisust, ei ole vajadust kõigi nimetatud oluliste teenuste järele
- Tegelikult on kaks teemat: sotsiaalne kaasatus ja ressursside leidmine teenuste arendamisel
- Asjadest on hea, kasulikum kuulda enne nende toimumist, mitte lihtsalt tore lugeda, et toimus. See ei ole just teenus, kuid kindlasti võiks tõhustada kahepoolset suhtlust ettevõtjatega ja hetkel ei pea silmas MTÜ sektorit.
- Arenduskoda võiks jõuda rohkem piirkondadesse kohapeale.
- Projekti või idee puhul, mis jääb toetuseta, võiks Arenduskoda ka omal algatusel anda edasiviivat (probleemi lahendada aitavat) tagasisidet.
- Toetusvõimaluste ja taotlusete vormistamise laiem ja põhjalikum tutvustamine
- Arendama ei peaks aga jätkata koolituste läbiviimisega: (N: keelekursused) mõne teise tegevusgrupiga koostöö käivitamine ja eestvedamine Eesti sees (meiega sarnaste eesmärkide ja prioriteetidega piirkond)
- Kohalike ettevõtjate kärejad, mõttetalgud.
- Erinevaid koolitusi
- Vaja oleks erapooletut abivalmis tarka nõuandjat, kes ei peaks liiga koormavaks tutvustaks tegelikke võimalusi.
- Nõustamise kvaliteet võiks olla mõnel juhul kõrgem ning võiks mõelda nõustamisel koostööle Lääne-Viru Arenduskeskusega.
- Teenused peaksid üldiselt muutuma enam sügavuti põhjalikumaks ja vähem pinnapealseks.
- Rohkem infot võiks jagada toimunud ürituste, koolituste, reise ja tulemuste kohta. Sellest võiks kirjutada maakonna ja vallalehtedes.

- Projekte, milles osalemisel saavutatakse reaalne tulem. Näiteks tunnustatud ühisköök, ettevõtte loomine koos tunnustatud köögiga, muu ettevõtlusnäiteks majutusteenuse pakkuja - kuidas ikkagi oma maa peale Lahemaal saaks panna 3-10 majakest, kuhu majutada suveperioodil külalisi? Või ühe palkmaja püstitamine samal eesmärgil samas piirkonnas.
- Piirkondliku kogukonna tunde arendamine,
- koostöövõrgustikele koostöö sisu selgitamine ja õpetamine, kuidas realselt olemasolevad ettevõtted saavad ja peavadki oma teenuseid ja tooteid teineteiselt ostma.
- Piirkondlike ettevõtete kaardistamine. Kas keegi üldse teab, mis ettevõtted piirkonnas tegutsevad? Milliseid teenuseid, tooteid pakuvad?
- Kaasata suurem hulk projektide läbiviijaid.

2.10. Kommentaarid, soovitusid jms.

- *Suurepärane tegevusgrupp, aitäh headele kaaslastele!*
- *Teha nende euroopa rahadega midagi mõistlikku ja toimivat selle asemel, et jagada seda mõttetult asjadele mis ei toimi. Näit lafka või talutoodete pood olid minu ettepanekud, ja mitte esimene kord, ehk saab nii maainimestele oma toodete müügi kohaks.*
- *Toetusi ehk võiks jagada ainult neile kes loovad töökohti maal ja maksavad ka makse.*
- *Vajame Arenduskoja poolt paljus seniste tegevuste jätkumist ja edasi arendamist: kohaliku toidu koostöö, märgis, koolitused-õppereisid; muud õppereisid (edaspidi võiks olla ka teatud teema kohta süvendatult) ning rahvusvaheline koostöö. Toetuse meetmetelt ootame ennekõike mikroettevõtete ja nende koostöö toetamist, sh võrgustikena.*
- *Nõustamise kvaliteet võiks olla parem ja sisulisem, mitte vaid "linnukese" pärast.*
- *Kuna küsimustik on koostatud uue strateegia koostamiseks, siis soovitan rõhutada ka koostööd Lääne-Viru teiste Leader gruppidega ning teiste arendusorganisatsioonidega maakonnas. Samas võiks olla kõigi Leader gruppide koostöö-toetusmeede näiteks maakonda tutvustavate trükiste koostamiseks.*
- *Projektide hindamisel tagada hindajate erapooletus:)*
- *Kiriku esindajana näen ma esmalt neid vajadusi, mis on seotud selle valdkonnaga. Kirik(kogudus, hooned) ei ole midagi eraldiseisvat vaid ühiskonna loogiline ja oluline osa- hästi hooldatud ja eksponeeritud pühakojad annavad lisaväärtust piirkonnale ja kohalikule omavalitsusele*
- *Turjekeldris oli vanapagana viinakelder. Remedia'ga koostöös tuleks vanapagana märjukes turule tuua, mida Altoa talu, suveniirpudelites võiks turustada.*
- *Avalike teenuste areng peab regioonis arenema sihipäraselt, s.h. sihtgrupi põhised teenused (nt. sotsiaalteenused)*
- *Puhkemajanduse arendamisel kindlasti eelistada neid kelle teenust on huvitatud kasutama ka kohalikud. Idiootne voodikohtade arvestamine peaks lõppema.*
- *Oluliselt eelistama puhkemajandust a la Valgehobusemägi kuhu sissesõitjad toovad raha, kohalikud saavad tööd ning kohalikud saavad ka ise mõnusalt aega veeta või lapsed trennis käia. Mitte, et eelistame kes teeb teeb 5 kämpingut 10 voodikohaga kus linnarahvas käib kaasatoodud liha kõrvetamas ja Sakus v Tartus pruulitud õlut joomas.*
- *Rohkem aega = rohkem ideid. Ideid on tegelikult palju - süvavestlused ja arutelud väiksemas ringis võiks tulla kasuks.*
- *Soovin edu ja jaksu.*
- *Antud küsimustik on raskesti mõistetav ja täidetav. Mis vahe on küsimustel 3, 4, 5? Mida tegelikult soovitakse teada? Jääb mulje, et küsitlus on tehtud linnukese kirja saamiseks. Miks on vaja teada küsitluse täitja nime? Miks selliselt juhil küsitakse sugu?*
- *Tuleb rahulikult ajada oma asja Loodan, et vastustest on abi, osad ideed on küll hästi oma kandi põhised.*
- *Mulle meeldib, et Leader meetmed on olnud sobilikud reaalsete asjade tegemiseks, väga paljud muud meetmed näiteks praegused Norra rahad on nii laialivalguvad ja üldsõnalised, et oma konkreetse kitsa ala temaga ei sobitu kuidagi.*
- *Edu ja jõudu!*
- *Strateegia koostamisel tuleks arvestada eelmisel perioodil alustatud tegevusi (nt seltsimajade renoveerimise lõpule viimine jms)*
- *Vallas on palju tublisid ettevõtjaid!*
- *Arvan, et antud küsimustik jäi lühikeseks aktuaalse teema kõigi oluliste nüansside katmiseks.*
- *Vabas vormis vastuste andmise asemel võinuks valikuvariante ette anda varasemast strateegiast vms. Samas võib olla ei ole ma ka 100% sihtgruppi kuuluv vastaja, kuid olenemata sellest andnuks*

küsimustiku kvaliteediga saadud tulemuste üldistatavasust/detailsust parandada.

- Kõike paremat edaspidiseks!
- MTÜ Arenduskoda on olnud vajalik ja vajalik on selle jätkusuutlikkus koos uute inimeste ja uute ideedega koostöös vanadega
- Rohkem võiks toetada turismivaldkonna ettevõtlust. Külaürituste korraldamiseks pigem senisest vähem toetusi, neid saab teha ka sponsorite toel ja vabatahtlike abil.
- Tänapäevase eest osaleda küsitluse kaudu maapiirkonna tuleviku kujundamisel :-)
- Minu jaoks on keskus Tapal väga kaugel. Kui see oleks lähemal, siis tõenäolisemalt oleksin kõigega paremini kursis. Aga samas saan aru, et asukoht on valitud ka teiste järgi. NB! 1.küsimuses pole minu meelest täpsustust päevakeskuse suhtes- seal võiks olla kirje, et kellele mõeldud ka. Kas eakatele, erivajadustega inimestele (lastele või täiskasvanutele), töötutele, sõltuvushäiretega inimestele? Eeldasin, et peate silmas eakaid.
- Koostöö MTÜ Arenduskodaga on olnud meeldiv ja seda soovime ka jätkuvalt.
- Lihtsaid projekte ei tuleks jagada kaheks etapiks. Sel juhul võib näiteks projekteerimine saada ühel aastal toetuse. Ehitamiseks saab taotleda toetust aga alles järgmises voorus ning siis ei pruugi see projekt enam toetust saada. Kuid järgmine etapp, antud asja väljaehitamine, on ju hulga olulisem! Ja nii võibki projekt seisma jääda, sest viimasel ajal ei ole ka mujalt lihtne vahendeid saada. Ehk, kui teaks, et ehituseks toetust ei saa, siis ei hakkaks ka projekteerimiseks toetust taotlema ning seda raha saaks kasutada teiste projektide rahastamiseks.
- Arenduskoda on inimestele, mitte inimesed ei ole üksnes arenduskodale :)
- Väga tore, et küsimustiku saatsite!
- Meetme toetus summad võiks olla suuremad kuid välistama peaks selle, et see raha ei läheks ärimeeste tasku. Soovin veel lisada, et tulevikuperioodil peaks toetama ettevõtjaid, kes on juba oma tegevusega alustanud, aga soovivad oma tooteid/teenuseid turundada. Toetama peaks messidel käimist, rahvusvaheliste kontaktide loomist ja kogemuste vahetamist.
- Ehk tulevikus võiks vaadata juba oma piirkonnast kaugemale, rääkida endast ja näidata, mida me toota oskame ja milliseid teenuseid pakume. Me oleme konkurentsivõimelised ka suuremas plaanis.
- Kuna koolituspäevadele ja õppereisidele on kohtade arv tihti piiratud, siis võiks nende pakkumine käia Arenduskoda mittetulundus- ja erasektori liikmetele (kes ei ole juhatuses, komisjonides ega seotud muu tööga Arenduskodas) rotatsiooni korras. Samuti usun, et Arenduskoda liikmelisus julgustab projekte esitama ja arendab piirkonda, seega võiks teha kampania uute liikmete liitumiseks.
- Kahjuks ei ole mul olnud põhjust rahul olla siinsete projektinõustajate tegevusega. Sisulist nõu ei ole ma saanud, sest nõustaja(d) ei ole olnud pädevad. Praegusel nõustajal puudub endal reaalse projektijuhtimise kogemus ja arusaam.
- Soovin edu kõigile tublidele organiseerijatele.
- MTÜsid võiks rohkem kaasata töökohtade loomisesse, kuna sisuliselt ei pea töökohti looma ainult äriettevõtted. MTÜ asutamine on lihtsam ja ei vaja algkapitali, lisaks ei teki ka ettevõtluskogemusega inimestel psühholoogilist tõrget nõ. oma ettevõtte loomise keerukuse ees. Piltlikustades võib sel moel näiteks kaks tublit vanamemme või väikelapse vanemat luua endale töökohad, muutes oma hobid palgaliseks tööks, ideaalis kaasates ka teisi kogukonna liikmeid.
- Kohapealne projektide alane konsultatsioon on olnud väga nõrgal järjel. Seda teenust tuleks parandada.
- Kas minu arvamusest nüüd abi oli, aga see oli see vähene, mida jõudsin inimestelt küsida. Kuna ka mina käisin olude sunnil linnas tööl, siis oli Kuusalu mulle nagu paljudele teistelegi oma unise olesklemisega juba aastaid vaid magamistuba. Püüdsin Invaühingus midagi liikuma saada, aga kuna ruumid puuduvad, siis on raske midagi asisemat orgniseerida kui pole kohta, kus rahvas kokku saada ja midagi teha.
- Teha koostööd teiste piirkonna LEADER piirkondadega
- Kui jõuame neid teemasid jätkuvalt arendada sama hästi.
- Kui liiga palju võtta ei tarvitse kõik sama hästi õnnestuda. See on arusaadav, kui kohapeal tööd ei ole, siis jäävad külad tühjaks ja maaelu kipub hääbuma. Kui juba töökoht on kodust kaugel, siis enam ei huvita inimest, mis siin kohapeal ka toimub, sest linnades on alati palju rohkem võimalusi. See on muidugi kurb tõsiasi.

LISA 1. Küsimustik.

Küsimustik Arenduskoja LEADER strateegia 2014-2020 koostamiseks

LEADER tegevusgrupi MTÜ Arenduskoda tegevuspiirkond moodustub Ambla, Kadrina, Kuusalu, Tapa ja Vihula valla ning Loksa linna territooriumist. Euroopa Liidu LEADER programm on loodud maapiirkondade toetuseks ja arendamiseks, lähtudes kolme sektori (3-sektor, ärisektor ja kohalikud omavalitsused) partnerlusest. Küsimustiku vastused aitavad koostada järgmise perioodi (2014-2020) piirkonna tegelikke vajadusi arvestavat LEADER strateegiat. Teie vastused on väga olulised vajaduspõhise LEADER strateegia valmimiseks.

NB! Andmeid kasutakse üldistatult strateegia koostamiseks.

Heiki Vuntus, MTÜ Arenduskoja tegevjuht

1. Palun hinnake, millised elukeskkonna mõjurid on Teie jaoks olulised?
2. Millistest kodulähedastest teenustest tunnete puudust, palun nimetage need?
3. Millised on peamised probleemid ettevõtluse, puhkemajanduse ja elukeskkonna arengus praegu?
4. Mida tuleks ettevõtluse, puhkemajanduse ja maapiirkondade arendamise valdkonnas esmajärjekorras ära teha, et tõsta piirkonna konkurentsivõimet? Tooge palun välja mõni idee, mida peate vajalikuks piirkonna arendamisel ning mis võiksid saada rahastatud perioodil 2014–2020.
5. Tooge palun välja kuni 10 ideed, mida peate vajalikuks piirkonna arendamisel ning mis võiksid saada rahastatud perioodil 2014-2020.
6. Milliste MTÜ Arenduskoja teenustega olete kokku puutunud ja kasutanud ning hinnake oma rahulolu 5-palli skaalal?
7. Kas peaksid olema veel mõned teenused, mida MTÜ Arenduskoda pakkuda võiks?
8. Palun nimetage eespool nimetamata teenused, mida oleks vaja Arenduskojas arendada.
9. Soovin lisada veel. Mõtted, ideed ja ettepanekud, mis on jäänud eelnevates küsimustes käsitlemata.
10. Teie vanus
11. Teie sugu
12. Elukoht